

Stomatologija u Rijeci do osnivanja Stomatološkog studija

Hraste, Juraj

Source / Izvornik: **Acta stomatologica Croatica, 2004, 38, 143 - 146**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:586099>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

Stomatologija u Rijeci do osnivanja Stomatološkog studija

Juraj Hraste

Studij stomatologije
Medicinskog fakulteta
Sveučilišta u Rijeci

Sažetak

Uvodno se napominje važnost poznavanja povijesnih zbivanja kako bi se objektivno i kritički moglo procijenjavati određeno vremensko razdoblje.

Daje se kratak osvrt na stomatologiju između dva svjetska rata u odnosu na stomatološku praksu i edukaciju stomatologa na tlu Hrvatske.

Na temelju sačuvane dokumentacije i drugih izvora opisan je kronološkim redom pregled događaja koji su prethodili osnivanju i početku studija na Medicinskom fakultetu u Rijeci počevši od 1959. do 1973. godine. Istodobno su navedeni važniji argumenti i motivi koji su išli u prilog otvaranju stomatološkog studija u Rijeci.

Ključne riječi: povijest stomatologije, stomatološki studij u Rijeci.

Acta Stomat Croat
2004; 143-146

Uvod

Poznavanje prošlosti o nekim događajima kao što je primjerice 30. obljetnica postojanja stomatološkog studija na Medicinskom fakultetu u Rijeci pomaže nam da objektivno i kritički prosuđujemo određena zbivanja iz prošlog razdoblja koja su se događala u edukaciji stomatologa na tlu Hrvatske.

Razmišljanja o važnosti poznavanja povijesnih zbivanja mogu se već uočiti u starorimsko doba od glasovitog govornika i filozofa CICERONA (Marko Tulije ←106. do ←43.) koji je izrekao mudru misao "povijest je učiteljica života" (Historia magistra vitae est) (1-3). Tom izrekom želio je istaknuti vrijednosti koja nam pružaju brojna iskustva i pouke iz prošlosti.

Polovicom 17. stoljeća njemački filozof, povjesničar, matematičar LEIBNIZ (1646. - 1716.) koji je i utemeljitelj njemačke Akademije znanosti svojim se suvremenicima javio s novom i plodnom mišlju o historijskoj povezanosti prošlosti, sadašnjosti i budućnosti (3).

Osim njega, filozofi i mislioci VOLTAIRE (1694. - 1778.) i KANT (1724. - 1804.) smatraju da (3) povijest nije samo niz događaja koji slijede jedan poslije drugoga, nego oni slijede jedan iz drugoga.

Takova saznanja ponukala su me da povodom 30. obljetnice stomatološkog studija u Rijeci opišem kronologiju događanja koja su prehodili upisu studenata godine 1973. na studij stomatologije.

Stomatologija između dva svjetska rata

U razdoblju između dva svjetska rata u Hrvatskoj nije bilo moguće studirati stomatologiju na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

Tada su stomatološku praksu obavljali liječnici opće medicine nakon što su išli na poslijediplomsko usavršavanje, pohađali različite specijalističke tečajeve ili su boravili određeno vrijeme na klinikama osobito u Beču, Grazu, Pragu, Budimpešti, Padovi, Bologni, pa i drugdje u inostranstvu. Takvi liječnici specijalisti za bolesti usta i zuba obavljali su stoma-

tološku praksu najčešće u većim gradovima, dok su dentisti (zubari) vršili praksu u manjim mjestima diljem Hrvatske.

Međutim, u to vrijeme broj liječnika specijalista za bolesti usta i zuba nije bio dovoljan niti za najnužnije potrebe stomatološke skrbi pučanstva pa je godine 1927. donesen Zakon o zdravstvu (4) po kojem je omogućeno pravo rada u ustima pacijenata i dentistima-tehničarima. Oni su trebali ispuniti uvjet da su proveli 10 godina na radu u zubotehničkom laboratoriju i da su priskrbili od liječnika stomatologa potvrdu, da su pomagali u ordinaciji kod kliničke obrade pacijenta. Na taj način dobili bi dozvolu polaganja državnog stručnog ispita kojeg su morali uspješno položiti pred posebnom komisijom koju je imenovalo ministarstvo.

U prvoj polovici 20. stoljeća u Hrvatskoj je postojala zubarska služba koju karakterizira dentalno tehnička orijentacija. U tom razdoblju liječenje i nadomještanje izgubljenih zuba bilo je usko vezano za tehničku metodu rada, pa se stvorilo mišljenje, da je taj rad više neko tehničko umijeće, nego li medicinski posao (5). Tek je godine 1936. (7) na IX. Kongresu međunarodne dentalne federacije (FDI - Federation dentaire international) donesena definicija što je stomatologija, pa je rečeno, da je to grana medicine i da je djelokrug njena rada prevencija, liječenje i oralna rehabilitacija. Nakon toga, sve se više ističe tendencija prijelaza od zubarstva prema stomatologiji.

Edukacija stomatologa nakon 1945. godine

Po svršetku Drugog svjetskog rata kratko vrijeme postojale su zubarske škole u Splitu i Zagrebu. One su prestale s radom kada je 1948. godine započela nastava, odnosno edukacija stomatologa na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Treba istaći da je još dugo vremena postojao dualizam između zubara koji su struku obavljali "zanatski" dok su doktori stomatologije u svojim stručnim postupcima i zahvatima usvojili biološko-medicinski pristup. Tada se nije razmišljalo samo o bolestima zuba, nego se sve veća pažnja posvećivala unapređenju i održavanju oralnog zdravlja, a paralelno se ravijao i koncept stomatološke zaštite cjelokupnog pučanstva s posebnom pažnjom na djecu, mladež i starije osobe.

Stomatološki studij u Rijeci

Na temelju sačuvane dokumentacije (6) i drugih izvora (8-10) dan je kronološki pregled događaja koji su prethodili osnivanju i početku stomatološkog studija na Medicinskom fakultetu u Rijeci počevši od 1959. do 1973. godine.

Nakon prestanka rada zubarskih škola u Splitu i Zagrebu diplomiralo je na stomatološkom studiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu do 1959. godine svega 70 studenata, što nije bilo dovoljno da se omogući stomatološka skrb za cjelokupno stanovništvo Hrvatske.

Radi toga, počelo se razmišljati o mogućnostima otvaranja stomatološkog studija na Medicinskom fakultetu u Rijeci, pa su 1959./60. godine vođeni razgovori između tadašnjeg dekana Medicinskog fakulteta u Rijeci prof.dr.Karla Pansinia, predstavnika Stomatološkog fakulteta u Zagrebu prof. dr. Miroslava Suvina, te predstavnika Zavoda za zaštitu zdravlja u funkciji Zdravstvenog centra Rijeka dr. Jurja Hraste, kao i predstavnika NO Kotara Rijeka. Nakon tih razgovora u Zagrebu je načinjen prijedlog strukture stomatološkog odjela Medicinskog fakulteta u Rijeci od strane dekana prof. dr. Živka Bolfa, prof. dr. Miroslava Suvina i prof. dr. Zdenka Njemirovskog kao nastavnika koji prema nastavnom planu i programu imaju najveći broj teoretske i praktične nastave. Do otvaranja stomatološkog odjela Medicinskog fakulteta u Rijeci ipak nije došlo, jer tog trenutka nije mogao biti ispunjen uvjet da se istodobno u Kliničkom bolničkom centru u Rijeci otvori Klinika za maksilofacijalnu i oralnu kirurgiju.

Savjet Medicinskog fakulteta u Zagrebu u veljači 1961. godine donosi odluku o formiranju Komisije za osnivanje samostalnog stomatološkog fakulteta u Zagrebu, kao i prijedlog za osnivanje Viših stomatoloških škola u Rijeci, Osijeku i Splitu čiji bi studij trajao dvije školske godine kako bi se mogle barem privremeno zadovoljiti najnužnije potrebe za zdravstvenim osobljem u hrvatskoj stomatologiji. Nakon izrade potrebnog elaborata 6. listopada 1961. godine osniva se Viša stomatološka škola u Rijeci prema rješenju NO Rijeka, što je potvrđeno i aktom Izvršnog vijeća Sabora od 16. studenoga 1961. godine.

U to vrijeme prema podacima Republičkog Zavoda za zaštitu zdravlja u Hrvatskoj je nedostajalo

700-800 stomatologa, a bio je vrlo nepovoljan omjer broja stanovnika na jednog stomatologa. Primjerice u gradu Rijeci taj omjer je bio 1 : 3.049, na kotaru Rijeka 1 : 4.808, Puli 1 stomatolog na 6.428 stanovnika. Istodobno prema epidemiološkim podacima prevalencija karijesa (KIO) bila je 95% što znači da na stotinu osoba samo je pet imalo potpuno zdravo zubalo, a stomatološka zaštita djece i mladeži gotovo da nije postojala.

U međuvremenu osnovala se Katedra za maksilofacijalnu i oralnu kirurgiju na lokalitetu bolnice Sušak dolaskom prof. dr. sc. Radomira Tavčara, dok je u Zavodu za zaštitu zdravlja na Stomatološkoj poliklinici bio prof. dr. sc. Juraj Hraste za kolegije "Dentalna morfologija s uvodom u stomatologiju", te "Preventivna i dječja stomatologija" (11). Zbog toga je Komisija za osnivanje stomatološkog odjela Medicinskog fakulteta u Rijeci predložila da se u jesen 1965. godine mogu upisati prvi studenti u I. semestar. Osnivanje stomatološkog odjela bilo bi postupno, a nastavni plan studija u Rijeci bio bi identičan onome koji je postojao na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu s jednakim brojem teoretske i praktične nastave u trajanju od 5 godina odnosno X semestara.

Stoga je Komisija za osnivanje stomatološkog odjela pri Medicinskom fakultetu u Rijeci 28. travnja 1965. godine izradila opširan i dokumentirani elaborat na 18 stranica, gdje su bili detaljno obrazloženi razlozi takvog prijedloga. To je u cijelosti prihvaćeno na Vijeću nastavnika i Savjetu Medicinskog fakulteta u Rijeci kad je bio dekan prof. dr. sc. Davor Perović i predsjednik Savjeta prof. dr. sc. Čedomil Plavšić. Sljedeće godine (29. 6. 1966.) stručni Savjet Zavoda za zaštitu zdravlja jednoglasno donosi zaključak "da je suglasan s otvaranjem stomatološkog odjela na Medicinskom fakultetu pod uvjetom, da se simultano ukine Viša stomatološka škola (prestala s radom 1968. godine), s tim da se otvaranjem studija stomatologije ne povećavaju troškovi za financiranje škola koje u ovoj godini snose zdravstvene ustanove".

Konačno i tadašnji Republički sekretarijat za prosvjetu i kulturu donosi rješenje (27. 6. 1966.) da su ispunjeni svi uvjeti za upis studenata i izvođenje nastave na stomatološkom odjelu Medicinskog fakulteta u Rijeci, a na temelju pismenog izvještaja komisije u kojoj su bili prof. dr. Ivo Miše i doc. dr.

Vladimir Lapter sa Stomatološkog fakulteta u Zagrebu i prof. dr. Dušan Jakac s Medicinskog fakulteta u Rijeci.

U ljeto 1970. godine (17. lipnja) potpisuje se osnovni ugovor između Medicinskog fakulteta u Rijeci (dekan prof. dr. Zdenko Križan) i Stomatološkog fakulteta u Zagrebu (dekan prof. dr. Ivo Miše) kojim su se obje strane sporazumjele da zajednički osnuju i organiziraju stomatološki studij sa sjedištem u Rijeci. U stručnom kolegiju će biti oba dekana i jednaki broj nastavnika s jednog i drugog fakulteta.

Tijekom godine 1972. bilo je nekoliko napisa u tisku s brojnim navodima kako se primjerice u Rijeci otvara Stomatološki fakultet, što nije bilo točno, zatim da nije potreban taj studij kad već postoji u Zagrebu, da nema dovoljnog broja nastavnika za stručne stomatološke predmete i slično.

Da bi se dale točne informacije posebno zdravstvenim djelatnicima u Liječničkim novinama, koje su bile društveno glasilo za podružnice Zbora liječnika Hrvatske u Rijeci, Zadru i Puli (God. II., br. 8, str. 1-2) izašao je članak "Prava istina o stomatološkom studiju u Rijeci" (8). Tom prilikom razjašnjene su neke nejasnoće odnosno pojmovi, koji su se upotrijebili u razgovorima i raspravama (samostalni fakultet, otsjek, odjel, studij pri Medicinskom fakultetu), kao i nekim napisima u dnevnom tisku. Istodobno u navedenom članku "Liječničkih novina" opisani su razlozi koji govore u prilog otvaranja stomatološkog studija u Rijeci, što je potkrepljeno s epidemiološkim podacima o dento-oralnom zdravlju, o manjku broja stomatologa u Hrvatskoj prema komparativnim podacima iz drugih sredina i država, kao i ostale relevantne podatke da bi poslužili objektivnoj prosudbi o društvenoj i stručnoj potrebi u cilju donošenja konačne odluke o otvaranju stomatološkog studija u Rijeci.

Iz tih razloga, da bi se dobilo i službeno mišljenje zdravstvene službe Savjet Zavoda za zaštitu zdravlja donio je odluku (27. 12. 1972.) u skladu s čl. 71 i 72. Zakona o zdravstvu "da će njegove jedinice služiti kao nastavno naučna baza za studente medicine i stomatologije".

Nakon toga, iduće godine (1973.) dekan Medicinskog fakulteta u Rijeci prof. dr. sc. Slobodan Ćuk dostavlja informativno obrazloženje Sveučilišta u Rijeci o osnivanju stomatološkog studija. Konačno

je narednog mjeseca (22. 10. 1973.) Znanstveno nastavno vijeće Medicinskog fakulteta i Savjet sveučilišta u Rijeci (rektor prof. dr. Zorislav Sapunar i predsjednik Savjeta prof. dr. Davor Perović) dalo pozitivno mišljenje s obrazloženjem da postoji društvena potreba, da je osiguran dovoljan broj nastavnika i da postoje materijalni uvjeti za početak nastave u školskoj godini 1973., dakle u vrijeme kad je osnovano i Sveučilište u Rijeci.

Zaključak

Na kraju ovog izvješća navodim važnije motive i argumente koji su išli u prilog otvaranju stomatološkog studija na Medicinskom fakultetu, kao što su primjerice bili:

- omogućava se prirodni razvoj i proširenje djelatnosti Medicinskog fakulteta u Rijeci koji je osnovan godine 1955., a do 1973. godine znatno su porasle potrebe za liječnicima i stomatolozima.
- studij stomatologije srodan je studiju medicine, jer se od ukupno 33 predmeta prema nastavnom planu i programu 25 odnosi na medicinske predmete, a 8 na specifične stomatološke predmete.
- uvođenjem studija stomatologije prilikom upisa na Medicinski fakultet budući studenti imaju mogućnost izbora između studija opće medicine i stomatologije.
- postoji dobra materijalna baza i prostori za nastavu na Medicinskom fakultetu, bolnički kapaciteti, u Zavodu za zaštitu zdravlja Stomatološka poliklinika (zgrada bivše Više stomatološke škole

s odgovarajućom opremom za praktičnu nastavu iz stomatoloških predmeta, a potrebna su mala financijska ulaganja za početak nastave.

- osnivanjem stomatološkog studija postiže se integracija zdravstvenog, nastavnog i znanstvenog rada u stomatološkoj djelatnosti, pa će to imati pozitivan utjecaj na razvitak i kakvoću zdravstvene zaštite.

Literatura

1. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Leksikon leksikografskog zavoda. Zagreb: Ciceron 1974.
2. DOROGY Z. Blagolatiniskog jezika., 1. izdanje Zagreb: Matica Hrvatska 1966.
3. LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD M. KRLEŽA. Historia magistra vitae. U: Enciklopedija leksikografskog zavoda. Zagreb: Historija 1958.
4. Zakon br. 2174, Ministarstvo narodnog zdravlja i socijalne politike (23. 05. 1927.).
5. ČUPAR I. Stomatologija. ur. Medicinska enciklopedija. 9. izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod 1964.
6. Dokumentacija u svezi osnivanja stomatološkog studija u Rijeci. Medicinski fakultet u Rijeci (1960-1973):
7. HRASTE J. Međunarodna dentalna federacija, U: Hraste J. ur. Dentalna morfologija. Zagreb: Školska knjiga. 1980: 14.
8. HRASTE J. Prava istina o stomatološkom studiju u Rijeci. Liječničke novine 1972; broj 8: 1-2
9. RUKAVINA D. Razvoj visokog školstva. Spomenica u povodu prve godišnjice Sveučilišta u Rijeci, 1974: 37-43.
10. Medicinski fakultet Rijeka, Spomenica povodom 20. obljetnice (1955-1975). Rijeka: Medicinski fakultet 1975.
11. HRASTE J. Stomatološki studij. U: Sepčić J, Pavešić D, ur. Medicinski fakultet u Rijeci. Rijeka: Medicinski fakultet 1997: 231-6.